Ігуменскі тракт
№ 17 (163)

■ Без межаў

Дух міратворства пад небам Італіі

Беларускія іконы прадстаўлены ў Ватыкане

Ікона «Апостал Андрэй і Апостал Павел» сімвалізуе яднанне праваслаўнай і каталіцкай цэркваў.

У Музеі Ватыкана адкрылася выстава беларускага іканапісу. Творы XVII—XXI стагоддзяў прывезены туды з калекцыі Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі. Айчынная экспазіцыя атрымала шмат станоўчых водгукаў прадстаўнікоў замежных сродкаў масавай інфармацыі, іншых гасцей, якія спецыяльна прыходзілі, каб паглядзець на беларускія святыні. Падчас афіцыйнага візіту ў Ватыкан выставу наведаў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ў суправаджэнні Дзяржаўнага сакратара Папы Францыска кардынала П'етра Параліна.

Фота БЕЛТА.

Тадэвуш КАНДРУСЕВІЧ, Уладзімір ПРАКАПЦОЎ і Фёдар ПОЎНЫ.

У экспазіцыі прадстаўлены 31 абраз беларускіх іканапісцаў і 2 чаканныя аправы абразоў. Дэманструюцца яны ў зале № 19 знакамітай Пінакатэкі з грэчаскім іканастасам — у непасрэднай блізкасці ад вядомай Сікстынскай капэлы з роспісамі Мікеланджэла.

Загадчык аддзела старажытнабеларускага мастацтва Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі Алена КАРПЕНКА адзначае, што на выставе прадстаўлены абразы перыяду фарміравання нацыянальнай школы іканапісу ў часы пад'ёму нацыянальнай культуры ва ўсіх яе праявах. Тады беларускія майстры асвойвалі перадавыя заходнееўрапейскія стылі, складаную арнаментыку і сімволіку барока, а пасля — ракако. У экспазіцыі пра гэта сведчаць тры абразы Маці Божай і 12 твораў са святочнага рада іканастаса царквы вёскі Аброва Івацэвіцкага раёна на Брэстчыне. Некаторыя абразы Маці Божай — як знакамітая Жыровіцкая або прадстаўленая на выставе Маці Божая Барунская з Ашмянскага раёна — шануюцца каталіцкай і праваслаўнай канфесіямі.

Варта адзначыць, што на прэс-канферэнцыі ў Нацыянальным мастацкім музеі, якая ладзілася з нагоды адкрыцця выставы ў Ватыкане, прысутнічалі праваслаўны і каталіцкі святары (гэтаксама як і на адкрыцці ў Ватыкане).

— Наша зямля знаходзіцца на скрыжаванні розных шляхоў. Тут здаўна суіснавалі розныя канфесіі і рэлігіі, — адзначыў **архіепіскап-мітрапаліт Мінска-Магілёўскі Тадэвуш КАНДРУСЕВІЧ**. — Ёсць шмат змешаных сем'яў, дзе людзі прытрымліваюцца рознага веравызнання: адзначаюць і праваслаўныя, і каталіцкія святы — і гэта таксама добра. У Беларусі існуе міжканфесійны мір, а гэта дарагога каштуе ў сённяшнім свеце. Мы маем тое, чым можам падзяліцца з суседзямі. Каб у Еўропе дэмакратычных каштоўнасцяў з'явілася яшчэ і Еўропа Духу.

Беларусь — бадай адзіная краіна, дзе настолькі шчыльна, на роўных правах, у згодзе паміж сабою суіснуюць розныя канфесіі.

— Не ўсе праваслаўныя ўхвалілі нашу паездку ў Ватыкан, — адзначыў **протаіерэй, настаяцель Усіхсвяцкага прыхода горада Мінска Фёдар ПОЎНЫ**. — Аднак мы зрабілі гэта, паказалі свету нашу традыцыю, духоўнае жыццё, прыадчынілі душу народа. І прадэманстравалі, наколькі мудра мы можам захоўваць дух міратворства і паказваць яго людзям. Мы яшчэ раз паказалі, што Беларусь з'яўляецца той міратворчай «падушкай», якая абодвум бакам дапамагае захоўваць стабільнасць і ў той жа час адчуваць сябе спакойна.

Акрамя старажытных ікон, на выставе ў Ватыкане прадстаўлены дзве сучасныя работы — мінскіх іканапісцаў Паўла і Андрэя Жаравых. Гэта абразы «Святыя Казьма і Даміян Рымскія» і «Успенне Маці Божай». Экспазіцыю традыцыйнай беларускай іконы вырашана было дапоўніць сучаснымі работамі, каб падкрэсліць пераемнасць, багатыя традыцыі ў іканапіснай школе, што дайшлі да сучаснасці.

Беларуская выстава ў Ватыкане не будзе мець свой працяг у Мінску. У каталіцкай сталіцы свету яна будзе экспанавацца да 25 ліпеня. А 27-28 верасня дапоўненая экспазіцыя іканапісу адкрыецца ў Мінску, пра што паведаміў **дырэктар Нацыянальнага мастацкага музея Уладзімір ПРАКАПЦОЎ**. Акрамя каталіцкіх і праваслаўных абразоў, публіцы будуць прадстаўлены алтарны жывапіс, літургічныя прадметы, тканцтва, калекцыя марак на рэлігійную тэматыку. Да выставы будуць прымеркаваны інтэрактыўныя мерапрыемствы для дзяцей і дарослых, «круглы стол» і іншыя.

Дасягнута дамоўленасць аб тым, што некалькі беларускіх рэстаўратараў накіруюцца ў Ватыкан засвойваць сакрэты рэстаўрацыйнай справы.

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ.
nina@zviazda.by

Чым прыцягваюць да сябе вырабы вясковых майстроў далёкага мінулага — сатканыя, вышываныя, сплеценыя са звычайнага матэрыялу, на які заўжды была шчодрай наша прырода? Іх простую прыгажосць не зацямняць час, не заменяць модныя творы сённяшніх мадэльераў.

Гэтаму ручніку каля 140 гадоў.

УЗОРЫ ДАЎНІНЫ ДАЛЁКАЙ

Вышыванкі, створаныя школьніцамі, паказваюць Насця САСУНОЎСКАЯ і Таня АБРАМОВІЧ.

Узоры стогадовай даўніны можна ўбачыць на незвычайнай экспазіцыі ў адным з пакояў сельскага Дома культуры вёскі Мётча Барысаўскага раёна. Аматары народнага мастацтва і рамёстваў сабралі тут багатую этнаграфічную калекцыю. Тканая пакрыўка на дзяжу, стракатыя ходнікі, кошыкі і абутак з лазы, маслабойка, васковае адзенне, мноства абрусаў і ручнікоў — не пералічыць усіх «рарытэтаў» сельскага музея. Першынство па ўзросце належыць вышыванаму ручніку, які перадала сям'я Цішкайцоў — яму каля 140 гадоў.

Творы сапраўдных майстроў заўжды пабуджаюць да працы новых пераймальнікаў. Спадчыннае майстэрства вышывальшчыц далёкіх часоў натхняе мясцовых школьніц, аўтараў цудоўных вырабаў, аздобленых традыцыйным арнаментам.

Яўген ПЯСЕЦКІ. Фота аўтара.

■ Шануй сваё

ВАЎНЯНЫЯ САКРЭТЫ

Унікальнае рамяство шапавалаў

У музеі народнай архітэктуры і побыту адкрылася выстава «Падняпроўскае шапавальства», якая стала вынікам доўгай рэстаўрацыйнай працы. Цяпер там можна даведацца пра традыцыйнае майстэрства больш падрабязна і пабачыць на свае вочы рэдкія экспанаты.

Шапавальства як рамяство ўзнікла ў Беларусі ў XVI—XVII стагоддзях. Спачатку як гарадское, паступова пранікала ў сялянскі асяродак, і ў XIX стагоддзі ім займаліся ўжо ва ўсіх рэгіёнах Беларусі. Асноўным было Падняпроўе, а дакладней цяперашні Дрыбінскі раён. Менавіта майстэрства дрыбінскіх шапавалаў увайшло ў Спіс нематэрыяльнай спадчыны Беларусі.

Шапавальства мела два асноўныя кірункі: абыходнае, калі рамеснікі хадзілі па вёсках і працавалі з воўнай, якую набывалі ў сялян, і кустарнае, для якога неабходна была прастора, дзе б шапавал працаваў, захоўваў свае вырабы. Звычайна гэта была хата ці падсобнае памяшканне: паветка, хлеў, лазня і іншае.

Каля валянага пледу — Зоя ТОЎСЦІК.

Прыклад такой майстэрні шапавала паказаны ў помніку архітэктуры «Вяночны двор вёскі Бракава Слабада Чавускага раёна». Асноўная частка знаходзіцца ў двух памяшканнях: адно — паветка для дроў і транспартных сродкаў, другое — для шапавальных станкоў і прылад. Тут воўна качалася, мялася пры дапамозе валікаў, карыта, прылады пад назвай валюшкі. Побач — бязмены для ўзважвання воўны: да 1 кг ішло на выраб мужчынскага валёнка, на жаночы — крыху менш, 800 г.

Найперш прыцягвае ўвагу вялікая воўначасальная машына (шэрстабітная), якая выкарыстоўвалася для расчэсвання воўны, што сама выходзіла з кола, праходзіла ўвесь шлях адбіцця на валіках. І мы можам пабачыць, як асобныя няроўныя, збітыя, кудлатыя кавалачкіператвараюцца ў роўную, мяккую, пушыстую воўну.

Каб надаць правільную форму валёнкам, унутр ставіліся драўляныя калодкі: капыл — на нос, пасля ўбіваліся пярэдняя і задняя правідлы, а паміж імі — кліны для павелічэння халявы. Малаток быў неабходны, каб забіваць кліны, пемза — для таго, каб прыбраць варсінкі.

Перад валеннем воўна расчэсвалася, але не мылася. Яе палівалі гарачай вадой ў працэсе валення. Воўну мылі толькі тады, калі рабілі ваўняныя ніткі.

У музейнай экспазіцыі прадстаўлены прыклады ваўняных вырабаў: валёнкі, світкі паазерскія і падняпроўскія з капюшонамі, але суконныя. На жаль, прадметаў на выставе пакуль мала. Але, будзем спадзявацца, з часам экспазіцыя папаўняцца.

Святлана ТОЎСЦІК

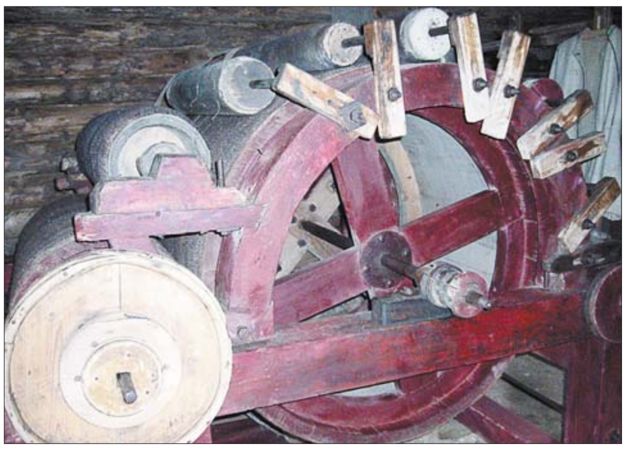

Элементы экспазіцыі «Падняпроўскае шапавальства».